

Współczesna Gospodarka

Contemporary Economy
Electronic Scientific Journal
www.wspolczesnagospodarka.pl

Vol. 5 Issue 1 (2014) 27-36
ISSN 2082-677X

ROLA FUNDUSZY UNIJNYCH W ROZWOJU POLSKICH FIRM

Michał Igielski

Streszczenie

Głównym mechanizmem pobudzania koniunktury gospodarczej, w chwili obecnej w naszym kraju, powinny stać się projekty finansowane ze środków Unii Europejskiej. Jednym z zatem najważniejszych wyzwań stojących przed Polską na początku kolejnego okresu programowania jest optymalne wykorzystanie płynącego z budżetu UE strumienia środków finansowych, by zapewnić trwały i zrównoważony rozwój. Musimy przede wszystkim zwiększyć także konkurencyjność naszej gospodarki na rynku globalnym poprzez systematyczny proces podnoszenia przewagi konkurencyjnej polskich przedsiębiorstw na europejskim rynku. Jest to wynik funkcjonowania w erze kształtowania gospodarki opartej na wiedzy, która wymusza na nas kierowanie głównych rezerw finansowych na takie obszary naukowe, które na stałe współpracują z gospodarką i będą odpowiadać za szybszy rozwój gospodarczy kraju. Nieodzownymi graczami tego procesu są właśnie przedsiębiorstwa, które w XXI wieku, w związku z permanentnymi turbulencjami otoczenia globalnego, muszą dążyć do ciągłego rozwoju w oparciu o dostępne zasoby.

Słowa kluczowe: przedsiębiorstwa, finansowanie, fundusze unijne

Wstęp

Politykę regionalną prowadzoną przez Unię Europejską, zdaniem autora niniejszego artykułu, najprościej można zdefiniować jako działalność o charakterze ponadnarodowym, prowadzoną przez instytucje i organizacje rządowe oraz samorządowe, nastawioną przede wszystkim na stymulowanie rozwoju społeczno-ekonomicznego regionów, poszczególnych państw członkowskich. Oznacza to, że jej podmiotami są właśnie państwa członkowskie wraz z instytucjami działającymi w ich imieniu.

U źródeł polityki regionalnej Unii Europejskiej leży chęć wyrównywania dysproporcji ekonomiczno-społecznych charakteryzujących strukturę regionalną. Z kolei podstawą prawną polityki regionalnej jest Traktat Rzymski i art. 130 Jednolitego Aktu Europejskiego. Zgodnie z nimi Wspólnota stawia sobie za cel zmniejszenie różnic społeczno-ekonomicznych między różnymi regionami poprzez likwidowanie opóźnień regionów mniej uprzemysłowionych. Początki polityki regionalnej wiążą się z kryzysem gospodarczym przełomu lat dwudziestych

i trzydziestych, którego skutki dotknęły zarówno słabo, jak i wysoko rozwinięte regiony państw Europy Zachodniej i Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej. Konieczne okazało się wówczas skoncentrowanie działań rządów na terenach silniej odczuwających skutki recesji i udzielanie wsparcia władzom lokalnym na tych terenach. Podstawą tych działań były przesłanki społeczne, a głównym kierunkiem walka z bezrobociem¹.

Reasumując cele Unii Europejskiej są pochodnymi procesów integracyjnych rozpoczętych na długo przed jej powstaniem i trwającymi do dziś. Są one realizowane w ramach osiemnastu odrębnych dziedzin działalności, w których sformułowano różne rodzaje polityki wspólnotowej. Najważniejszymi z nich, bo pochłaniającymi łącznie około 80% wydatków w budżecie, jest wspólna polityka rolna (*Common Agriculture Policy*) i polityka spójności (*Cohesion Policy*), nazywana również polityką regionalną. Ta ostatnia w ciągu 20 lat wyraźnie zyskała na znaczeniu, głównie kosztem wspólnej polityki rolnej, co potwierdzają kolejne wieloletnie budżety Unii Europejskiej, począwszy od 1984 roku. W zeszłym budżecie wydatki związane z realizacją polityki spójności stanowiły aż jedną trzecią finansów. Z kolei w nowym okresie programowania wzrosły one wzrosnąć o 42%. Zostały natomiast zredukowane wydatki dotyczące wspólnej polityki rolnej².

Dlatego też celem niniejszego artykułu jest przedstawienie mechanizmów wsparcia przedsiębiorstw zainteresowanych pozyskaniem środków z Unii Europejskiej, a także pokazania jak duży wpływ ma uzyskana dotacja na poprawę pozycji konkurencyjnej firmy na rynku.

1. System pomocy strukturalnej Unii Europejskiej

Instrumentami polityki strukturalnej Unii Europejskiej są fundusze strukturalne. Ich zadaniem jest wspieranie restrukturyzacji i modernizacji gospodarek krajów członkowskich UE i wpływanie tym samym na zwiększenie spójności ekonomicznej i społecznej Unii. Fundusze kierowane są do tych sektorów gospodarki i tych regionów, które bez pomocy finansowej nie są w stanie osiągnąć średniego poziomu gospodarczego Unii Europejskiej. Polityka strukturalna i fundusze mają pomóc centralnym i regionalnym władzom słabiej rozwiniętych regionów w rozwiązaniu ich najważniejszych problemów gospodarczych.

W okresie programowania 2007-2013 Polska korzystała a z trzech funduszy strukturalnych, były to:

- Europejski Fundusz Społeczny.
- Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego.
- Fundusz Spójności.

Łączna wartość środków finansowych przeznaczonych na finansowanie polityki spójności w Polsce w latach 2007-2013 wyniosła ponad 85,6 mld euro. W tym³:

- około 9,7 mld euro stanowiły środki krajowe;
- na około 16,3 mld euro szacowana jest wartość wkładu podmiotów prywatnych;
- ponad 59,5 mld euro pochodziło z funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności.

Dla polskich przedsiębiorców najważniejszy był Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego – EFRR (*European Regional Development Fund - ERDF*) powołany w 1975 roku. Jest on odpowiedzią na coraz głębsze rozbieżności w rozwoju regionów (spowodowane kryzysem gospodarczym i przystąpieniem do Wspólnoty Wielkiej Brytanii i Irlandii)⁴.

¹ E. Weiss, *Zarządzanie projektami współfinansowanymi przez Unię Europejską*, I-BIS, Wrocław 2003, s. 7.

² M. Trocki, *Zarządzanie projektami europejskimi*, PWE, Warszawa 2007, s. 24.

³ Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, *Analiza wykorzystanie środków z Unii Europejskiej w latach 2004-2006*, Warszawa 2008, s 145 – 146.

⁴ *Ibidem*, s. 27.

Działalność Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego określa art. 160 traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską⁵: „Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego ma na celu przyczynianie się do korygowania podstawowych dysproporcji regionalnych we Wspólnocie poprzez udział w rozwoju i dostosowaniu strukturalnym regionów opóźnionych w rozwoju oraz w przekształcaniu upadających regionów przemysłowych”.

Z Funduszu Rozwoju Regionalnego finansowane były takie Programy Operacyjne jak:

- 16 Regionalnych Programów Operacyjnych – dla każdego z 16 województw;
- niektóre priorytety Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko;
- Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka;
- Program Operacyjny Rozwoju Polski Wschodniej;
- Programy Operacyjne Europejskiej Współpracy Terytorialnej;
- Program Operacyjny Pomoc Techniczna.

Patrząc na powyższą listę można łatwo dojść do słusznego wniosku, iż Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego odpowiadał za finansowanie największej liczby programów operacyjnych.

Wynika to przede wszystkim ze specyfiki działań prowadzonych w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego wymienionych poniżej⁶:

- rozwój i wspieranie społeczeństwa informacyjnego;
- wszelkie kwestie związane z ochroną i poprawą stanu środowiska naturalnego;
- inicjatywy na rzecz rozwoju lokalnego;
- wsparcie zatrudnienia;
- działalność na rzecz micro, małych i średnich przedsiębiorstw;
- inwestycje produkcyjne;
- infrastruktura;
- rozwój turystyki;
- inwestycje w dziedzinie kultury.

2. System zarządzania programami operacyjnymi w Polsce

Każdy z wymienionych w rozdziale pierwszym funduszy strukturalnych, przekazuje zgromadzone w nim środki do poszczególnych krajów członkowskich Unii Europejskiej za pośrednictwem programów i projektów, które należą do jednorazowych planów operacyjnych.

Program jest planem jednokrotnego użytku dla szerszego zestawu działań. Może obejmować procedury potrzebne do wprowadzenia nowego asortymentu, uruchomienia nowego zakładu czy punktu sprzedaży bądź też zmiany powołania firmy. Pod tym pojęciem rozumie się plan wspierający i uzupełniający priorytetowe przedsięwzięcia przewidziane do finansowania w określonym terminie. Zawarte w nim regulacje stanowią podstawę podejmowania decyzji o dofinansowaniu poszczególnych przedsięwzięć. Zakłada się wobec powyższego, że program stanie się katalizatorem zmian, a także będzie wspomagał wysiłki państw członkowskich oraz innych uczestników tego procesu (przedsiębiorstw, partnerów społecznych, organizatorów) zmierzające do zapewnienia właściwego przebiegu procesu reformy danej polityki.

Do przedsiębiorców był skierowany przede wszystkim Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka mający na celu wspieranie szeroko rozumianej innowacyjności. Pomoc obejmowała zarówno bezpośrednie wsparcie dla przedsiębiorstw, instytucji otoczenia biznesu oraz jednostek naukowych świadczących przedsiębiorstwom usługi wysokiej jakości, jak również wsparcie systemowe zapewniające rozwój środowiska instytucjonalnego w innowacyjnych przedsiębiorstwach. W ramach programu wspierano działania z zakresu

⁵ Traktat ustanawiający Wspólnotę Europejską, Dziennik Urzędowy UE C 321E z 29 grudnia 2006 r., art. 160.

⁶ M. Klimowicz, *Fundusze strukturalne oraz fundusz spójności*, CeDeWu, Warszawa 2010, s. 45 – 61.

innowacyjności produktowej, procesowej, marketingowej i organizacyjnej, które w sposób bezpośredni lub pośredni przyczyniają się do powstawania i rozwoju innowacyjnych przedsiębiorstw. Wsparcie udzielane było niezależnie od sektora czy branży, której dotyczy. Celem głównym Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka na lata 2007- 2013 był rozwój polskiej gospodarki w oparciu o innowacyjne przedsiębiorstwa. Cel ten miał zostać osiągnięty poprzez realizację następujących celów szczegółowych⁷:

- zwiększenie innowacyjności przedsiębiorstw;
- wzrost konkurencyjności polskiej nauki;
- zwiększenie roli nauki w rozwoju gospodarczym;
- zwiększenie udziału innowacyjnych produktów polskiej gospodarki w rynku międzynarodowym;
- tworzenie lepszych i trwałych miejsc pracy;
- wzrost wykorzystania technologii informacyjnych i komunikacyjnych w gospodarce.

Na realizację Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka na lata 2007-2013 zostało przeznaczonych ponad 9,7 mld euro. Ze środków Unii Europejskiej pochodziło 8,3 mld euro (cała kwota pochodzi z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego). W ramach programu projekty realizowały przedsiębiorstwa, w tym małe i średnie, instytucje otoczenia biznesu oraz ich sieci, wysokospecjalistyczne ośrodki innowacyjności, jednostki naukowo-badawcze oraz jednostki administracji centralnej⁸.

Instytucją realizującymi projekt były:

- Ministerstwo Rozwoju Regionalnego – Instytucja Zarządzająca,
 - Ministerstwo Gospodarki – Instytucja Pośrednicząca,
 - Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego – Instytucja Pośrednicząca,
 - Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji – Instytucja Pośrednicząca.
- Priorytety Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka wyglądały następująco⁹:
- Oś priorytetowa 1. Badania i rozwój nowoczesnych technologii.
 - Oś priorytetowa 2. Infrastruktura sfery B+R.
 - Oś priorytetowa 3. Kapitał dla innowacji.
 - Oś priorytetowa 4. Inwestycje w innowacyjne przedsięwzięcia.
 - Oś priorytetowa 5. Dyfuzja innowacji.
 - Oś priorytetowa 6. Polska gospodarka na rynku międzynarodowym.
 - Oś priorytetowa 7. Społeczeństwo informacyjne – budowa elektronicznej administracji.
 - Oś priorytetowa 8. Społeczeństwo informacyjne – zwiększanie innowacyjności gospodarki.
 - Oś priorytetowa 9. Pomoc techniczna.

Realizacja programu Innowacyjna Gospodarka, identycznie jak w przypadku innych programów operacyjnych odbywała się w trybie konkursowym.

Przedsiębiorcy mogli szukać dodatkowego wsparcia także w zupełnie oddzielnej grupie programów, odpowiednich dla każdego województwa – w Regionalnych Programach Operacyjnych (RPO).

Ich celem było podnoszenie konkurencyjności regionów oraz promowanie zrównoważonego rozwoju poprzez tworzenie warunków do wzrostu inwestycji na poziomie regionalnym i lokalnym. Powstanie programów dla poszczególnych województw oznaczało większą decentralizację systemu zarządzania właściwymi dla nich funduszami, co powinno przełożyć się na wzrost efektywności wykorzystania środków pomocowych i usprawnić ich przekazywanie. O wsparcie w ramach RPO mogli ubiegać się nie tylko przedsiębiorcy, ale

⁷ Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, *Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka*, Warszawa 2007, s. 59 -83.

⁸ J. Hołub – Iwan, *Nowa perspektywa finansowania w okresie programowania 2007-2013*, PARP, Warszawa 2011, s. 42.

⁹ Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, *Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka*, Warszawa 2007, s. 84-134.

i jednostki samorządu terytorialnego oraz instytucje otoczenia biznesu. Około 30-40% środków finansowych w ramach każdego RPO zostało przeznaczone na wsparcie szeroko rozumianej przedsiębiorczości. Priorytety regionalnych programów operacyjnych obejmowały¹⁰:

- badania i rozwój technologiczny, innowacje i przedsiębiorczość;
- społeczeństwo informacyjne;
- inicjatywy lokalne w zakresie zatrudnienia;
- ochronę środowiska;
- zapobieganie i zwalczanie zagrożeń przyrodniczych i technologicznych;
- turystykę;
- inwestycje w kulturę;
- inwestycje w transport;
- inwestycje w energetykę;
- inwestycje w kształcenie;
- inwestycje w infrastrukturę ochrony zdrowia oraz w infrastrukturę społeczną.

Każde z województw ma własną strategię rozwoju, dlatego też programy operacyjne opracowane w każdym z nich były różne pod względem obszarów wsparcia, beneficjentów czy też dostępnych budżetów.

Z przedstawionych powyżej przez autora artykułu informacji, wynika że istniał obszerny wachlarz dostępnych środków finansowych pochodzących z Unii Europejskiej dla przedsiębiorców w naszym kraju. Pozostało tylko przebrnąć przez uciążliwą procedurę oraz „gąszcz” mniej lub bardziej przydatnych procedur.

3. Konkurencyjność przedsiębiorstw na rynku

W XXI wieku żadna firma nie ma praktycznie szans na realizację i osiągnięcie założonych celów bez właściwej organizacji oraz procesów wewnętrznych wraz z wystarczającymi i odpowiednimi zasobami materialnymi.

Przedsiębiorstwo musi być postrzegane także jako organizacja twórcza, co wiąże się z odpowiedzialnością na działania konkurencji. Nie muszą to być typowo twarde efekty działania, ale zdolność twórcza, czyli zdolność do tworzenia nowych idei, pomysłów, czy nawet nowego spojrzenia na znane już i istniejące idee. Do tego typu działań, do tego typu funkcjonalności niezbędne są działania postrzegane jako innowacje, decydujące o konkurencyjności firmy, zaś ich brak może stanowić – i najczęściej stanowi – zagrożenie dla jej rynku. Sama innowacja może przybierać różne kształty i formy, może też być nawet różnie postrzegana i rozumiana, w zależności od dziedziny wiedzy, w której funkcjonuje, a także od przedmiotu badań oraz celowi, któremu ma służyć, ale zawsze jej inicjatorem, a potem realizatorem, jest człowiek, będący pracownikiem danego przedsiębiorstwa¹¹.

Jedną z głównych barier działalności innowacyjnej małych i średnich przedsiębiorstw (MŚP) są trudności w pozyskiwaniu niezbędnych środków finansowych. Problem ten w szczególności dotyczy małe i średnie przedsiębiorstwa zaliczane do sektora wysokiej technologii. Potencjalni dawcy kapitału postrzegają bowiem działalność tych podmiotów jako szczególnie ryzykowną, co w znacznej mierze wynika z następujących przesłanek¹²:

¹⁰ Informacje ze strony internetowej <http://www.funduszeuropejskie.gov.pl/wstepdofunduszeuropejskich/strony/nss.aspx> (dostęp 31.01.2014)

¹¹ S. Gomułka, *Innowacje i trwałość wzrostu polskiej gospodarki*, PWE, Warszawa 2005, s. 60.

¹² P. Westhead, D.J. Storey, *Financial Constraints on the Growth of High Technology Small Firms in the United Kingdom*, Applied Financial Economics, 1997, Vol. 7, No. 2 podają za: Ł. Wściubiak, *Rola funduszy unijnych w finansowaniu działalności innowacyjnej małych i średnich przedsiębiorstw wysokiej technologii w Polsce*, UE w Poznaniu, Poznań 2013, s. 49.

- produkty wysoko technologiczne charakteryzują się z reguły krótszym cyklem życia niż ma to miejsce w przypadku produktów konwencjonalnych;
- oferowane rozwiązania mają niejednokrotnie unikalny charakter, stąd też trudno ocenić ich potencjał rynkowy;
- wiele przedsięwzięć wymaga finansowania już w fazie przedprodukcyjnej, gdy nie ma pewności co do ostatecznego wyniku prowadzonych prac;
- właściciele przedsiębiorstw, rekrutujący się zwykle ze środowisk naukowych i inżynierskich, mogą nie posiadać odpowiedniego przygotowania biznesowego.

Musimy jednak mieć na uwadze, iż wsparcie ze środków unijnych odbywa się na zasadzie refundacji, co oznacza że beneficjenci muszą najpierw pozyskać środki na realizację całości projektu z innych źródeł, zaś przyznane dofinansowanie zostaje wypłacone im w późniejszym terminie, po przedłożeniu dokumentów potwierdzających m.in. fakt poniesienia określonych wydatków. Warto podkreślić, że już na etapie ubiegania się o wsparcie, przedsiębiorstwo musi wykazać, że jest w stanie sprostać obciążeniom finansowym związanym z realizacją planowanego przedsięwzięcia. Dotacje unijne nie są zatem źródłem finansowania w ścisłym tego słowa znaczeniu, tym niemniej jednak ich wykorzystanie pomaga rozwiązać wiele problemów towarzyszących dynamicznemu rozwojowi przedsiębiorstwa. Istotnym ułatwieniem jest bez wątpienia także coraz szersza oferta banków w zakresie tzw. finansowania pomostowego, tj. w okresie od rozpoczęcia realizacji projektu do wypłaty dofinansowania¹³.

4. Wykorzystanie środków z Unii Europejskiej a wzrost przychodów przedsiębiorstwa¹⁴

Niestety niewielka część polskich firmy potrafi wykorzystać pieniądze z Unii Europejskiej. Tym którym się udało, dzięki dofinansowaniu, rosną i rozwijają się. Widać to praktycznie od razu we wzroście aktywów i przychodów. Na poprawę efektywności trzeba poczekać nie co dłużej, ale to zrozumiałe - realizacja nowych projektów i inwestycji wiąże się na początku z większymi wydatkami. Po zrealizowaniu inwestycji firmy korzystające z dofinansowania zaczynają osiągać przewagę nad konkurentami także biorąc pod uwagę wzrost zysku netto. Wpływ dofinansowania ze środków UE najszybciej widać w przychodach i aktywach firm. Grupa z dofinansowaniem osiąga w tych kategoriach widocznie lepsze wyniki niż porównywalne firmy bez dofinansowania - średnio w latach 2007-2013 w tej grupie 64,91 % podmiotów osiągnęło wzrost przychodów netto ze sprzedaży przy 52,89 % udziału w grupie bez dofinansowania. Co ciekawe spadek przychodów w obu grupach bardzo dobrze pokazuje początek spowolnienia gospodarczego, do którego obie grupy przystosowały się w kolejnych latach, jednak w lepszym stopniu grupa z dofinansowaniem z UE. Przyczyn tego można szukać w wielu aspektach. Bez wątpienia jednak projekty zrealizowane ze środków UE pozwoliły powrócić i utrzymać zbliżony rozwój sprzedaży z roku poprzedzającego rozpoczęcie spowolnienia gospodarczego. Można też wysnuć dość śmiały wniosek, że firmy te lepiej reagują na zagrożenia rynkowe i lepiej wykorzystują szanse, które się przed nimi pojawiły¹⁵.

¹³ Ł. Wściubiak, *Rola funduszy unijnych w finansowaniu działalności innowacyjnej małych i średnich przedsiębiorstw wysokiej technologii w Polsce*, UE w Poznaniu, Poznań 2013, s. 55.

¹⁴ Na podstawie badania przeprowadzonego przez firmę InfoCredit, które polegało na przeanalizowaniu wyników finansowych przedsiębiorstw korzystających z dofinansowania z UE w latach 2007-2011. Z wszystkich firm, które otrzymały dofinansowanie, została wyłoniona grupa 285 reprezentatywnych podmiotów, której wyniki finansowe zostały porównane z osiągnięciami grupy firm bez dofinansowania, o zbliżonym profilu działalności.

¹⁵ Wykorzystanie funduszy unijnych, Raport InfoCredit, Warszawa, styczeń 2014, <http://www.infocredit.pl/pl/rankingi/archiwum/90-polak-potrafi.html> (dostęp: 20.02.2014)

Firmy korzystające z dofinansowania z UE mają też wyraźną przewagę jeśli chodzi o przyrost aktywów trwałych. W pierwszej z grup 71,23 % zanotowało wzrost aktywów trwałych, podczas gdy w grupie bez dofinansowania było to 36,20 %¹⁶.

Dane zebrane przez firmę InfoCredit świadczą o tym, że firmy korzystające z dofinansowania potrafią przekuć tę przewagę na wzrost przychodów i aktywów. Z efektywnością biznesową na początku bywa nieco gorzej, bo nowe projekty wiążą się okresowo z wyższymi kosztami, często nawet z wyższym zatrudnieniem na czas inwestycji i realizacji nowych projektów. Udział firm osiągających wzrost zysku netto w obu grupach jest porównywalny, jeśli chodzi o 2011 r. W latach 2008-2010 przewagę miały jednak firmy bez dofinansowania i to nawet o kilka punktów procentowych. Wpływ środków unijnych na wynik netto jest bardziej widoczny biorąc pod uwagę dynamikę zagregowanego zysku netto dla całej badanej grupy. To oznacza, że z czasem dzięki pieniądзом z UE rosną nie tylko przychody i aktywa badanych spółek. Dynamika zysku bardzo dobrze pokazuje, jaki procent firm w obu grupach zwiększa koszty działalności. Rzeczywiście, w pierwszych latach korzystania z dofinansowania efektywność biznesowa jest gorsza niż firm bez wsparcia. Widać to zwłaszcza w roku zamknięcia dofinansowania, w którym firmy z grupy z dofinansowaniem musiały ponieść koszt realizowanych projektów. Każdy projekt finansowany przez UE wymaga współfinansowania przez zainteresowanego przedsiębiorcę. A to oznacza wydatki. W dłuższym okresie jednak te inwestycje przynoszą korzyści. Można się spierać, czy w czasie spowolnienia gospodarczego, lepiej jest inwestować, czy oszczędzać. Jednak analizując wyniki z ostatniego roku badania i w całym okresie badania dobrze widać, że długofalowo polityka inwestowania opłaciła się bardziej grupie z dofinansowaniem z UE. Widać też wyraźnie, że grupa z dofinansowaniem finansowym stale rozwija swoją efektywność, poprzez zwiększanie zyskowności swoich przedsięwzięć. Natomiast grupa bez dofinansowania, redukując koszty, jest w stanie osiągać lepsze wyniki, ale jak widać w ostatnim badanym roku może to prowadzić do poważnych kłopotów finansowych¹⁷.

Podczas badania sprawdzono też skąd pochodzą najbardziej aktywne firmy, jeśli chodzi o zdobywanie dofinansowania ze środków UE. W badanej grupie, spełniającej kryteria wyboru, zdecydowanie prowadzi Wielkopolska - aż 19 % firm pochodzi z tego województwa. Na drugim miejscu jest Śląskie (10 %), przed Pomorskim i Kujawsko-Pomorskim (po 9 %). Firmy z województw Małopolskiego i Lubelskiego stanowiły po 8 % w badanej grupie, a z Dolnośląskiego 7 %. Dopiero na 8 miejscu jest Mazowieckie - 6 %.

Zakończenie

Z bardzo podobną sytuacją przedsiębiorcy zetkną się także w kolejnym okresie programowania, obejmującym lata 2014-2020. Przedsiębiorcy w dalszym ciągu będą mogli korzystać ze wsparcia oferowanego w ramach RPO, natomiast realizowany dotychczas PO IG zostanie zastąpiony nowym Programem Operacyjnym Inteligentny Rozwój (PO IR). Należy oczekiwać, że w większym stopniu niż dotychczas promowane będą projekty realizowane we współpracy nauki i biznesu, prowadzące do zwiększenia prywatnych nakładów na działalność badawczo-rozwojową (B+R) oraz przyczyniające się do rozwoju tzw. inteligentnych specjalizacji (kluczowych dziedzin nauki i obszarów gospodarki, stanowiących potencjał rozwojowy kraju i regionów). Trudno jednoznacznie przewidzieć, jak opisywane rozwiązania zostaną przyjęte przez środowisko przedsiębiorców. Wydaje się jednak, że przynajmniej

¹⁶ *Ibidem*

¹⁷ *Ibidem*

z punktu widzenia przedsiębiorstw wysokich technologii zaproponowany kierunek zmian jest korzystny¹⁸.

Musimy mieć jednak do tego czasu na uwadze, że Polska w ramach polityki spójności otrzymała 1/5 pieniędzy przewidzianych dla wszystkich Państw Członkowskich. Jest to ogromna suma pieniędzy, której skuteczne i efektywne wydanie jest ogromnym wyzwaniem. Do tej pory cieszyliśmy się opinią kraju, który świetnie sobie radzi w realizacji polityki spójności i w wykorzystywaniu pieniędzy unijnych. Obecna perspektywa finansowa jest na etapie pełnej realizacji i powinniśmy myśleć powoli o jej zakończeniu i rozliczeniu. W najbliższym czasie priorytetem powinno zostać dokończenie kontraktacji pozostałych projektów i przyspieszenie wydatkowania. Szczególnie wydatkowanie musi przyspieszyć, abyśmy zdążyli wykorzystać wszystkie dostępne fundusze do końca 2015 roku. Nie możemy sobie pozwolić na niewłaściwe wykorzystanie funduszy europejskich w ramach polityki spójności. Musimy większą wagę przykładąć do osiąganych efektów, biorąc pod uwagę obecne warunki silnego zagrożenia ze strony kryzysu finansowego w UE, a szczególnie w strefie euro. Więcej uwagi powinniśmy przyłożyć do jakości realizowanych projektów. Dlatego bardzo ważne jest dalsze stałe monitorowanie zagrożeń i usuwanie barier dla właściwego wykorzystania funduszy europejskich. Bariery te zmieniają się z czasem i ze stopniem zaawansowania realizacji programów operacyjnych¹⁹.

Jedną z podstawowych barier silnie akcentowane przez polskich przedsiębiorców jest ciągle zbyt duża liczba instytucji akceptująca projekty, a następnie kontrolująca ich realizację, co wydłużało okres momentu wypłaty środków beneficjentom pomocy. Na portalach internetowych nie prezentowano wszystkich niezbędnych informacji; ponadto były one rozproszone po wielu witrynach internetowych. Dodatkowym problemem był brak wytycznych odnośnie procesu zarządzania środkami, a zwłaszcza, co do kwalifikalności wydatków. Czynnikiem hamującym proces wdrażania programów była również nieprzygotowana kadra zarządzająca funduszami, szczególnie na niższych szczeblach administracyjnych. Ponadto, przedsiębiorcy zostali obciążeni kosztami przygotowywania dziesiątków załączników czasami zbędnych przy podejmowaniu decyzji przez grupy robocze oceniające projekty. Samemu procesowi kwalifikacji projektów przedsiębiorcy zarzucają zbyt dużą biurokrację, drobiazgowość, niepewność uzyskania środków, konieczność wysokiego potencjału rozwojowego, własnych zasobów i kapitałów i nieufność co do płatności. Stąd może wpływać niechęć do sięgania po fundusze²⁰.

Oznacza to, że taka sytuacja w nowym okresie programowania musi się zmienić, gdyż bez wątplenia nasz kraj staje przed jedną z ostatnich szans wykorzystania w pełni unijnego dofinansowania, a przedsiębiorcy tylko w ten sposób mogą dogonić swoich europejskich oraz światowych konkurentów, czego dowodem są firmy, które taką szansę wykorzystały podnosząc w diametralny sposób swoją efektywność działań rynkowych.

Literatura

1. Gomulka S., *Innowacje i trwałość wzrostu polskiej gospodarki*, PWE, Warszawa 2005
2. Hołub – Iwan J., *Nowa perspektywa finansowania w okresie programowania 2007-2013*, PARP, Warszawa 2011

¹⁸ Ł. Wściubiak, *Rola funduszy unijnych w finansowaniu działalności innowacyjnej małych i średnich przedsiębiorstw wysokiej technologii w Polsce*, UE w Poznaniu, Poznań 2013, s. 55.

¹⁹ J. Kwieciński, P. Adamik, *Stan wykorzystania funduszy europejskich - VII raport*, Business Centre Club, Warszawa 2013, s. 58.

²⁰ A. Sokół, *Retrospektywna ocena roli wybranych funduszy unii europejskiej w rozwoju innowacji i wiedzy na przykładzie województw „Polski Wschodniej” – perspektywy na lata 2007 – 2013*, Wiedza i Innowacje, Kraków 2009, s. 135.

3. Klimowicz M., *Fundusze strukturalne oraz fundusz spójności*, CeDeWu, Warszawa 2010
4. Kwieciński J., Adamik P., *Stan wykorzystania funduszy europejskich – VII raport*, Business Centre Club, Warszawa 2013
5. Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, *Analiza wykorzystanie środków z Unii Europejskiej w latach 2004-2006*, Warszawa 2008
6. Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, *Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka*, Warszawa 2007
7. Sokół A., *Retrospektywna ocena roli wybranych funduszy unii europejskiej w rozwoju innowacji i wiedzy na przykładzie województw „Polski Wschodniej” – perspektywy na lata 2007 – 2013*, Wiedza i Innowacje, Kraków 2009
8. Traktat ustanawiający Wspólnotę Europejską, Dziennik Urzędowy UE C 321E z 29 grudnia 2006 r., art. 160
9. Trocki M., *Zarządzanie projektami europejskimi*, PWE, Warszawa 2007
10. Weiss E., *Zarządzanie projektami współfinansowanymi przez Unię Europejską*, I-BIS, Wrocław 2003.
11. Westhead P., Storey D.J., *Financial Constrains on the Growth of High Technology Small Firms in the United Kingdom*, “Applied Financial Economics” 1997
12. Wykorzystanie funduszy unijnych, Raport InfoCredit, Warszawa, styczeń 2014, <http://www.infocredit.pl/pl/rankingi/archiwum/90-polak-potraf.html> (dostęp: 20.02.2014)
13. Wściubiak Ł., *Rola funduszy unijnych w finansowaniu działalności innowacyjnej małych i średnich przedsiębiorstw wysokiej technologii w Polsce*, UE w Poznaniu, Poznań 2013
14. www.funduszeuropejskie.gov.pl/wstepdofunduszyeuropejskich/strony/nss.aspx (dostęp 31.01.2014)

ROLE OF EU FUNDS IN THE DEVELOPMENT OF POLISH COMPANIES

Summary

With main mechanism of stimulating the trade boom, at present in our country, should be projects financed from European Union funds. Therefore for Poland, at the beginning of the consecutive programming period, an optimal use is an important challenge coming from budget the EU of the stream of financial means - it should assure lasted and sustainable development. We must increase the competitiveness of our economy on the global market through the systematic process of raising the competitive edge of Polish enterprises on the European market. It is result of functioning in the era of the forming of the economy based on the knowledge which is forcing us into pointing the principal funding stream to such scientific areas which permanently are cooperating with the economy and will be responsible for the faster economic development of the country. Exactly enterprises which in the 21st century, in relation to permanent turbulences of the global environment, must aspire to the constant development based on the available resources are chief players of this process.

Keywords: companies, financing, EU funds

dr Michał Igielski
Akademia Morska w Gdyni
ul. Morska 81-87, 81-255 Gdynia
e-mail: igielski@am.gdynia.pl